

Senast jkt 1980 m/Jan

● SVENSK JAKT ● VETERINÄRMEDICIN ●

Veterinären har ordet nytt inslag i Svensk Jakt

- Älgen hade en stor knöl under buken, vad kan det det viltsjukdomar.
Tre veterinärer - tre specialiteter. Varje månad möter du någon av dem under vinjetten *Veterinären har ordet*.

Bengt-Ole Røken

Claes Rülcker

VIOL bekräftar:

Viltolyckorna förvånansvärt lindriga

Av Stellan Andersson

Svensk Jakts artikel i nr 11 i föl om viltolyckornas förvånansvärt lindriga följder väckte stor uppmärksamhet. Vi berättade i den artikeln att Växjöläkarna Lars Adell och Lars Bergljung kommit fram till att endast 6,3 procent av samtliga 476 viltolyckor i Kronobergs län 1978 medförde personskada och att de få personskadorna, fränsett ett dödsfall, var mycket godartade.

Doktor Adell uttalade i artikeln att han trodde att siffrorna från Kronobergs län stämmer väl överens med förhållandena för landet som helhet.

Han hade rätt

Det visar sig att han hade rätt. Detta bekräftar av siffror som Svensk Jakt fått från Bengt Almkvist vid Stockholms universitet, ledare för VIOL-projektet.

Inom ramen för VIOL-projektet har samtliga viltolyckor i hela Sverige under 1976 och 1977 undersökts och utvärderats. Undersökningen visar följande:

Av polisrapporterade viltolyckor 1976 i hela riket medförde 7 procent personskada.
Av polisrapporterade viltolyckor 1977 i hela riket medförde 6 procent personskada.
I Kronobergs län var motsvarande siffra 1978 alltså 6,3 procent.

- Älgen hade en stor knöl under buken, vad kan det ha varit?
- *Min hunds klofästern blöder fast hon jagar på bra mark. Varför?*
- Var det en samsonräv eller en skabbräv?
- *Mina två skott satt perfekt, ändå gick älgen vidare. Hur kan det komma sig?*

Frågor av det här slaget kommer i en strid ström in till Svensk Jakt. De har ett gemensamt - de hör hemma på veterinärens bord.
Vi har länge haft förmodningen att få hjälp av landets öbestridda auktoritet på viltsjukdomar, professor Karl Borg på Statens Veterinärmedicinska Anstalt. Hans artiklar hör till tidningens mest lästa material.

Nu öppnar vi en ny avdelning i Svensk Jakt. Tre veterinärer, var och en med sin specialitet, ger varje månad sin syn på någon aktuell fråga inom sitt gebit.

Bengt-Ole Røken, veterinär vid Kolmårdens djurpark och välkänd för Svensk Jakts läsare som fader till bl a Älglockan och den »itusägade» älgen i nr 9/78, tar upp frågor med anknytning till djurens anatomi, fysiologi och allmänna biologi. Det kan t ex gälla hur en viltart påverkas av en viss jaktform, som gryvakt eller drevjakt.

Claes Rülcker, som i vardagslag delar sin tid mellan och hundar på sin privatpraktik, skall delge oss tips, erfarenheter och åsikter om just jakthundarna.
Torsten Mörnar, stultgen, tjänstgör hos Carl Borg på SVA och körutbildare i första hand att lå

Olika metoder att komma till skott har använts, men eftersom djurparkernas vargaviltsjukdomar oftast är för stora för att nå djuren från publikplats tvingas vi gå in i anläggningen och passa i närheten av vargen. Detta moment innebär undantagslöst att djuren blir kraftigt uppgjagade och stressade och springer runt eller fram och tillbaka i anläggningen. Inte vid något enda tillfälle har dessa vid människor vana vargar, vilka dessutom befinner sig på hemmaplan, visat tecken till hot eller aggressivitet.

Inte ens när vi sommartid gräver fram två-månadersvalparna för konsbe-stämning och vaccinering visar vargflocken tecken att försvara valparna. Detta vittnar om en enastående skygghet gentemot människor jämfört med andra djurparksdjur som brunbjörn, lo, älg och kronhjort, vilka oftast försvarar sina ungar mot inkräktande människor. Vargens temperament uppfattar jag som vekt och oroligt; få djurparksdjur är skyggare eller mer lättskrämda än den fennoskandiska vargen.

Varg och björn

Tillsammans med andra djurslag visar vargen intressanta beteenden. När vi i Kolmården introducerade en grupp om fyra jägare (vikt 300-450 kg) till tre vuxna vargar i safariparken sprang vargarna ofta tätt bakom spontant galopperande jakar, men väk undan när de orädda jakarna gjorde front.

Vek och skygg

Vilka egenskaper besitter då vår nye jaktgranne? Under de senaste fem åren har jag i mitt arbete haft förmånen att »träffa» samtliga svenska djurparksvargar på nära håll. Vanligen i samband med bedövning av djur för märkning och vaccinering. Inalles har 47 olika fennoskandiska och 13 kanadensiska vargar utsatts för 115

Ett avelspar ur denna vargrupp introducerades efter ett år till åtta brunbjörnar. Snabbt lärde sig nyfikna björnar att två samarbetande vargar är överlägsna en ensam björn. Osäkra och flyende ungdomar följdes och attackerades medan björnar med stabilare temperament lämnades ifred.
Dessa iakttagelser övertygar mig om riktigheten i beskrivningen av vargens beteende vid jakt på älg. Djur som försvarar sig lämnas, medan i panik flyende djur förföljs och attackerar.

Effektiv dödare

De vilda hunddjuren förföljesjakt kan pga det ibland utdragna förloppet tyckas grym från människliga ögon. I filmupptagningar av hyenhundflockens serbra och gnujakter i Ostafrika framstår det upphimla och i nos och lär fasthållna viltedyret som förvånansvärt apatiskt och likgiltigt. Kanske fasthållandet av det uttrötta djuret utlöser en smärtindring inför slutstadiets strupepit.

Att hunddjuret varg är en i förhållande till sin storlek skicklig och effektiv dödare står helt klart.

Okunnighet

Upplevelserna med djurparksvargarna övertygar mig också om att vargarna i frihet alltid har flytt och alltid kommer att fly människor. Berättelser liknande den om vargflocken som förföljde och skrämde både kusken och hästen på väg hem i vintermörkret visar faktiskt att varg-

flocken inte är farlig för människor. Vargflocken undvek att attackera den »flyende» hästen just därför att kusken var en människa.

I 1700-talets skogar fanns endast sparsamt med rådjur och älg som naturliga bytestdjur för de talrika vargflockarna i södra och mellersta Sverige. Där emot fanns sommartid gott om får, getter och kor på skogsbeite, ofta vallade av barn. Under dessa förhållanden kan man lätt förstå hur vargskräck och varghat uppstod bland befolkningen.

Vår kunskap idag säger att vargen inte är farlig för människan. Vår ökande tolerans och förståelse för rovdjur och rovfåglar i vår fauna kommer förhoppningsvis att eliminera hatet.

Öppen redovisning

Tiden är nu inne för jägarkåren att acceptera några vargflockar i södra och mellersta Sverige. Enskilda jakirättsinnehavare kommer sannolikt ej att drabbas märkbart, eftersom en vargflock under större delen av året rör sig över mycket stora områden. Vetenskaplig uppföljning om vargarnas förehanden och vandringar samt en fullständig öppenhet i redovisningen kommer att visa och övertyga både jägare och bärrplockare, att vargen hör bättre hemma i skogslandet än i rentäta fjälltrakter. Kan vargen dessutom välja ut sent födda, skadade och panikbenägna älgar i stället för drevar och kalvar så kommer ekologin att få nya triumfer.

Bengt Ole Røken
VETERINÄREN
HAR ORDET

Funderingar kring varg